

Nr 333.

Av herr **Eriksson** i Stockholm, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 95, med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m.

I Hans Maj:t Konungens tal vid denna riksdags öppnande uttalas, att Kungl. Maj:t ämnade föreslå »en avsevärd ökning i de dyrtidstillägg, som bestämdes vid sistlidne lagtima riksdag.» Innebörden av detta uttalande framgår av det förslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, som genom proposition nr 95 förelagts riksdagen. Ett studium av denna proposition giver dock vid handen, att trontalets ovanberörda uttalande om en avsevärd ökning i dyrtidstilläggen äger tillämpning allenast på de högre avlönade grupperna av befattningshavare. För de lägst avlönade grupperna föreslås endast en ringa förhöjning i nu utgående dyrtidstillägg. Så till exempel erhåller enligt Kungl. Maj:ts förslag befattningshavare med 15,000 kronor i avlöning förhöjning i nu utgående dyrtidstillägg med 6,690 kronor eller med 46.9 procent å avlöningen; befattningshavare med 12,000 kronor i avlöning förhöjning med 4,860 kronor eller med 40.5 å avlöningen, och befattningshavare med 10,000 kronor i avlöning förhöjning med 3,440 kronor eller med 34.4 procent, medan befattningshavare med 2,000 kronor i avlöning erhåller en ökning av respektive 204 kronor eller 10.4 procent, med 1,500 kronor i avlöning respektive 84 kronor eller 5.6 procent samt befattningshavare med 1,200 kronor i avlöning endast erhåller en ökning av 12 kronor eller 1.0 procent — dessa beräkningar under förutsättning av samma dyrhetsindex, varpå nu gällande grundtal är uträknat.

Av det nu anförda framgår, att Kungl. Maj:ts förslag ingalunda är ägnat att uppfylla de förhoppningar, som de lägst avlönade stats-tjänarna med hänsyn till trontalets ord ansett sig berättigade att hysa, och icke heller motsvarar vad de på grund av sin ekonomiskt svaga ställning och dyrtidens alltjämt oerhört hårda tryck anse sig rättvisligen böra erhålla i förhöjning. Det vill också synas, som om Kungl.

Maj:ts förslag verkar endast till förmån för de högre avlönade grupperna, jämfört med de grunder för dyrtidstilläggets konstruktion, som av 1919 års lagtima riksdag beslöts. En något mildare övergång vore tvivelsutan lämplig.

Vid alla de tillfällen då statsmakterna, på grund av penningvärdets fall under världskrisen, gått att fatta beslut om dyrtidstillägg åt den i statens tjänst anställda personalen, har man strävat efter att i större mån tillgodose de lägre löntagarna. Detta har också varit nödvändigt på grund av att dessa lägsta löntagare icke haft någon möjlighet att genom ytterligare inskränkningar i sin hushållning åstadkomma mot inkomstens sjunkande värde svarande nedgång i utgifterna, något som kunnat vara möjligt för högre inkomsttagare. Även i det nu föreliggande förslaget har man bibehållit principen om ett relativt sett rikligare tillägg åt de lägre avlönade grupperna. Men det bör uppmärksammas, att då icke heller de erhålla dyrtidstillägg som ger full kompensation för dyrtiden även för dessa inträffat en sänkning i levnadsstandard, som medfört försämring i deras redan förut så brydsamma tillvaro. Utgående från dessa synpunkter synes det mig vara nödvändigt att åstadkomma sådana förbättringar i dyrtidstillägget för de lägre avlönade grupperna, att dessa beredes full kompensation för dyrtiden. Måhända skulle dock detta överstiga måttet av vår förmåga i ekonomiskt hänseende, särskilt om man skulle sträcka denna fulla kompensation upp till en någorlunda skälig lönenivå.

Efter övervägande av olika på detta spörsmål inverkan omständigheter har det syntts mig vara lämpligast att söka åstadkomma en något större ökning i dyrtidstillägget åt de lägre avlönade grupperna genom ett system, som till sin konstruktion ansluter sig till det av Stockholms stad beslutade, nämligen med användande av tre olika procentskalor vid dyrtidstilläggets beräkning. Den första och högsta skulle vara lika med grundtalet och utgå å avlöning intill 100 kronor per månad, i likhet med Kungl. Maj:ts förslag. Å månadsavlöning utöver 100 kronor intill 200 kronor skulle dyrtidstillägg utgå efter ett procenttal närmast motsvarande två tredjedelar av grundtalet, och å månadsavlöning överstigande 200 kronor skulle procenttalet vara lika med vad som i Kungl. Maj:ts förslag föreslås för månadsavlöning överstigande 100 kronor, eller hälften av grundtalet. Ett sådant förslag skulle emellertid medföra en allmän höjning av dyrtidstillägget utöver vad Kungl. Maj:t föreslår, även upp i de högre avlöningsslägena, vilket jag icke anser vara erforderligt. På grund därav synes lämpligen kunna bestämmas en viss högsta gräns, intill vilken denna tredelade procentskala skall tillämpas, och för avlöningsslägen

därutöver skulle då Kungl. Maj:ts förslag oförändrat tillämpas. Genom en sådan anordning skulle uppnås en höjning utöver Kungl. Maj:ts förslag för vissa lägre avlöningsslägen, medan för de högre ingen ytterligare höjning ifrågasättes. Det synes mig att en dylik övergång till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat bör ske vid en årsavlönning av 3,600 kronor, varvid dock av lönetekniska skäl förbehåll bör stadgas, att icke lägre belopp av dyrtidstillägg erhålles, än vad som utgår å lägre avlöningsbelopp och varigenom fullkomlig övergång till Kungl. Maj:ts förslag sker först då avlöningsbeloppet uppgår till minst 4,800 kronor för år. Förslag till formulering av bestämmelse i dessa avseenden göres här nedan.

Man skall säkerligen invända, att en bestämmelse av sådant innehåll skall bli alltför svår att i praktiken tillämpa. Enligt min mening bli emellertid inga svårigheter vid tillämpningen förbundna med ett dylikt stadgande, enär jämlikt förordningens § 11 till hjälp för tilläggets uträkning utfärdas särskilda tabeller, varuti för varje olika månadsavlönning angives storleken av det dyrtidstillägg som skall utgå. Och givetvis är det av ringa betydelse vid uppgörande av dessa tabeller, om å visst avlöningssläge uträkning sker med ytterligare en procentsats.

Däremot kan det sägas vara stridande mot systemet för dyrtidstillägget, att till beloppet samma dyrtidstillägg utgår å månadsavlönningar närmast överstigande 300 kronor. Det synes dock, som ett sådant förhållande i och för sig ej är mera stridande mot systemet än den nu gällande bestämmelsen om maximering av dyrtidstillägget, varigenom samma dyrtidstillägg utgår å månadsavlönningarna från och med 600 till och med 1,250 kronor.

Det har icke varit mig möjligt att utreda, i vilken omfattning kostnaderna för dyrtidstillägget ökas vid ett bifall till mitt förslag. Föreliggande proposition innehåller nämligen icke några uppgifter vare sig å antalet befattningshavare eller deras löneställning, varigenom det skulle varit möjligt att beräkna kostnadsökningen. Föredragande departementschefen anger de ökade kostnaderna på grund av den föreslagna förändringen av grunderna för dyrtidstillägget i förhållande till de nu gällande till 26 miljoner kronor, varav dock cirka 1½ miljon kommer på den föreslagna utsträckningen av dyrtidstillägget å avlöningsbelopp intill 15,000 kronor. Då antalet befattningshavare med sådan årsavlönning, att de skulle bli berörda av mitt förslag, är mycket stort, måste kostnaden för förslaget genomförande också bli betydande. Men någon möjlighet att beräkna denna kostnad har icke stått mig till buds.

I särskild bilaga angivas verkningarna å olika avlöningslägen av Kungl. Maj:ts förslag och det i denna motion framställda förslag. På grund av vad som anförts hemställas,

att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 måtte antaga följande ändrade lydelse av § 3 mom. 1 i förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst:

»För andra i denna kungörelse avsedda befattningshavare än de i mom. 2 här nedan nämnda utgår dyrtidstillägget på följande sätt:

A. *För befattningshavare, vars avlöningsförmåner icke överstiga 300 kronor för månad.*

Å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor men icke 200 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts, samt för den del, som överstiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som närmast motsvarar två tredjedelar av grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 200 kronor för månad utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet, för den del, som överstiger 100 kronor men icke 200 kronor för månad, efter ett procenttal, som närmast motsvarar två tredjedelar av grundtalet, samt för den del, som överstiger 200 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar hälften av grundtalet.

B. *För befattningshavare, vars avlöningsförmåner överstiga 300 kronor för månad.*

Dyrtidstillägg utgår för den del av avlöningsförmånerna, som utgör 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet, samt för den

del, som överstiger 100 kronor men icke 1,250 kronor för månad, efter ett procental, som motsvarar hälften av grundtalet; dock skall dyrtidstillägg utgå med minst det belopp, vilket skulle utgå vid en avlöning av 300 kronor för månad, enligt bestämmelserna under A här ovan. Å del av avlöning, som överstiger 1,250 kronor per månad, utgår icke dyrtidstillägg.»

Stockholm den 27 februari 1920.

Ernst Eriksson

i Stockholm.

Bilaga.

Avlönings- belopp å vilket dyr- tidstillägg beräknas kronor	Ökning från nu utgående dyrtidstillägg				Avlönings- belopp å vilket dyr- tidstillägg beräknas kronor	Ökning från nu utgående dyrtidstillägg			
	Enligt Kungl. Maj:ts förslag		Enligt motionen			Enligt Kungl. Maj:ts förslag		Enligt motionen	
	kronor	i procent å lönen	kronor	i procent å lönen		kronor	i procent å lönen	kronor	i procent å lönen
1,200	12	1.0	12	1.0	3,100	468	15.1	756	24.4
1,300	36	2.8	60	4.6	3,200	492	15.4	780	24.4
1,400	60	4.3	108	7.7	3,300	516	15.6	804	24.4
1,500	84	5.6	156	10.4	3,400	540	15.9	828	24.4
1,600	108	6.7	204	12.7	3,500	564	16.1	852	24.3
1,700	132	7.8	252	14.8	3,600	588	16.3	876	24.3
1,800	156	8.7	300	16.7	4,000	684	17.1	688	17.2
1,900	180	9.5	348	18.3	5,000	924	18.4	924	18.4
2,000	204	10.4	396	19.8	6,000	1,164	19.4	1,164	19.4
2,100	228	10.9	444	21.1	7,000	1,404	20.1	1,404	20.1
2,200	252	11.5	492	22.4	8,000	2,020	25.3	2,020	25.3
2,300	276	12.0	540	23.5	9,000	2,730	30.4	2,730	30.4
2,400	300	12.5	588	24.5	10,000	3,440	34.4	3,440	34.4
2,500	324	13.0	612	24.5	11,000	4,150	37.7	4,150	37.7
2,600	348	13.4	636	24.5	12,000	4,860	40.5	4,860	40.5
2,700	372	13.8	660	24.5	13,000	5,570	42.9	5,570	42.9
2,800	396	14.1	684	24.4	14,000	6,280	44.9	6,280	44.9
2,900	420	14.5	708	24.4	15,000	6,990	46.9	6,990	46.9
3,000	444	14.8	732	24.4					